

de Doopsleer.⁴⁸

In de conflictsituatie rond de kwestie Suawoude kwamen de onderliggende stromingen aan het licht. Toch leidden deze niet tot een gehele scala van scheuringen en conflicten. Ofschoon men moet zeggen, dat de spanningen bleven, ook al gingen zij bij tijden ondergronds, er groeide toch een zekere verbondenheid.

Was dit 'het beginsel van de Afscheiding'? Was het het saamhorigheidsgevoel van de vroegere kruisgemeenten, met hun eigen spiritualiteit? Of was het de dieper liggende overtuiging, dat een gemeenschappelijke heilservaring banden schept, die stand houden ondanks allerlei spanningen en conflicten?

Samenbindende factoren

Op drie factoren kan in dit verband gewezen worden. Allereerst op de groeiende samenwerking tussen Van Lingen en Wisse. De eerste had in de gehele procedure, die leidde tot de vergadering in Utrecht waar men tot voortbestaan besloot, het voortouw genomen. De rector van het gymnasium voerde ook het bestuur in de gehele beleidsvorming. Maar hij werd met een oprechte vriendschap verbonden aan Wisse. Ze vulden elkaar aan. Wisse, praktisch, pastoraal, met een zin voor de werkelijkheid, in eenvoud naast de mensen staande, won het vertrouwen van Van Lingen, die meer op zijn gevoel afgaande, niettemin ook de stem van het wetenschappelijke verstand haar rechten gaf. Wisse was al met al een praktisch dogmaticus. Van Lingen was een door en door bevindelijk biblicist, maar naar streng klassiek literaire en wetenschappelijke standaard. Tegelijk was hij een piëtist, blijkens zijn warme belangstelling voor Francke, Spener, Von Zinzendorf en anderen, die hij graag citeerde. Van Lingen kon zich fel keren tegen het in zijn ogen ijdele roepen, dat iets gereformeerd moest zijn en dat het om vast te stellen óf iets gereformeerd was, voldoende was om orthodox-gereformeerde dogmatici uit de zeventiende eeuw te citeren. Hij kon eveneens vrij relativerend omgaan met het kerkbegrip, anders dan Wisse, die in dit stuk van zaken meer confessioneel dacht. Maar zij vonden elkaar, zij vulden elkaar aan, zij waardeerden elkaar en zij namen samen de leiding. Op welk punt vonden zij elkaar? Op geen ander dan op dat van de authenticiteit van het geloof, dat in de ervaring der dingen een herkenningpunt heeft gevonden. Dit was de tweede factor van betekenis. Zij ontmoetten elkaar daarom in het afwijzen van elke vorm van wijsgerige dwang tot systematiseren.

48. A.w., blz. 48.